

TARIX VA JAMIYAT

HISTORY AND SOCIETY
ИСТОРИЯ И ОБЩЕСТВО
общественный электронный
ЖУРНАЛ

—
JOURNAL
2022

№3

Бош муҳаррир:

Пардаев А.Ҳ. ЖДПИ, тарих факультети декани, т.ф.н. доцент.

Бош муҳаррир ўринбосари:

Ақчаев Ф.Ш. ЖДПИ, тарих факультети, т.ф.б.ф.д. (PhD), доцент.

Масъул котиблар:

Саидов Ж.О. ЖДПИ, Тарих факультети ўқитувчиси

Хўжанова М. ЖДПИ, Тарих факультети ўқитувчиси

Таҳририят аъзолари:

1. Сагдуллаев А.С. – тарих фанлари доктори, Академик,
2. Аҳмедшина Ф.А. – тарих фанлари доктори, профессор,
3. Шодмонова С.Б. – тарих фанлари доктори, профессор,
4. Очилова Б.М. – фалсафа фанлари доктори, профессор,
5. Чориев С. – фалсафа фанлари доктори, профессор,
6. Туленова Г. Ж. – фалсафа фанлари доктори, профессор,
7. Пардаев М.Ҳ. – тарих фанлари доктори, доцент,
8. Ғойибов Б.С. – тарих фанлари доктори (DSc), доцент,
9. Ярмагов Р. – педагогика фанлари доктори (DSc), доцент,
10. Саидқосимов А.И. – ф.ф.б. фан доктори (DSc), доцент,
11. Амануллаев А. – ф.ф.б. фан доктори (PhD), доцент,
12. Тошбоев Ф.Э. – тарих фанлари бўйича фан доктори (PhD), доцент,
13. Миркомиллов Б. – тарих фанлари номзоди, доцент,
14. Саидов М. – фалсафа фанлари номзоди, доцент,
15. Ғофуров Ж. – тарих фанлари бўйича фан доктори (PhD), доцент,
16. Ҳошимхонов М.Х. – ф.ф.б. фан доктори (DSc), доцент
17. Валиев А.Х. – катта ўқитувчи,
18. Мажидов А.С. – катта ўқитувчи,
19. Каримова Н. – ўқитувчи,

Тарих ва Жамият илмий журнали

ИЖТИМОЙ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШДА ИННОВАЦИОН УСУЛЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ

Касимова Зумрад Рахматовна-ЖДПИ,
фалсафа, тарбия ва ҳуқуқ таълими кафедраси

Аннотация: Глобаллашув жараёнининг салбий таъсирларидан бири ёшларнинг ахлоқий хулқ-атвор меъёрларидан четга чиқишида намоён бўлмоқда. Ахборотнинг замонавий усуллари ёшларнинг фикрлаш қобилятига жуда тез ва ҳар хил йўللار билан таъсир қилмоқда. Бунинг натижасида улар миллий урф-одат ва анъаналардан узоқлашмоқда, шунингдек, ёшлар ўртасида ушбу хавфли ҳодиса «оммавий маданият»нинг кенг тарқалишидан далолат беради. Мақолада талабаларни ўқитишда инновацион методларни қўллаш, ўқитиш жараёнини технологиялаштириш моҳияти очиб берилган, шунингдек, ҳар томонлама ривожланган шахсни тарбиялашда ўқитиш жараёнини технологиялаштиришни жорий этиш йўллари ва уни ҳаётга тадбиқ этиш усуллари кўриб чиқилади.

Калит сўзлар: Миллий кадриятлар, умуминсоний кадриятлар, инновацион усуллар, янги педагогик технологиялар, мафкуравий иммунитет, оммавий маданият, мафкуравий тарғибот.

Abstract: One of the negative effects of globalization is manifested in youth deviation from the norms of moral behavior. Modern methods of information and incredibly fast in every possible way adversely affects the thoughts of young people. They do not like national customs and traditions, including stretches as -mass culture. The article reveals the essence of one of the forms of innovative teaching students design, as well as consider ways to implement design techniques in the education of all-round development of personality and ways of translating it into life.

Key words: National values, universal values, innovative methods, new pedagogical technologies, ideological immunity, "mass culture", ideological attack.

Ҳар бир жамиятнинг келажаги унинг ажралмас қисми ва ҳаётий зарурати бўлган таълим тизимининг қай даражада ривожланганлиги билан белгиланади. Бугунги кунда мустақил тараққиёт йўлидан бораётган мамлакатимизнинг узлуксиз таълим тизimini ислоҳ қилиш ва такомиллаштириш, янги сифат босқичига кўтариш, унга инновацион технологияларни жорий қилиш ҳамда таълим самарадорлигини ошириш давлат сиёсати даражасига кўтарилди.

Келажак тараққиёти бугунги ёш авлоднинг ақлий тафаккури, билим тажрибаси ва касбий тайёргарлигига боғлиқдир. Ёшларни ҳаётда ўз ўринларини топиши, ўз салоҳиятларини эркин намоён эта олишлари ва уларни иш билан таъминлаш доимо давлатимизнинг диққат эътиборида бўлиб

Тарих ва Жамият илмий журнали

келмоқда. Ҳар бир мамлакатнинг равнақи, унинг келажаги ва қудрати аввало ўша мамлакатнинг ёшларини қанчалик даражада илмли, интилувчан, ватанпарвар ва масъулиятли бўлиши билан боғлиқдир. Ҳозирги глобаллашув даврида пайдо бўлган ахборот тезлиги ва кўплиги, унинг тарқалиш йўллари хилма-хиллиги ёшлар олдига мустақил дунёқараш, танқидий фикрлаш, ижтимоий фаоллик, ўз-ўзини англаш ва юрт тақдири унинг шаънига жавобгарлик каби хусусиятларни ўзлаштириш талабларини ҳам қўймоқда.

Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаёқ Биринчи Президентимиз “Фарзандларимиз бизданда кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлишлари шарт” деган ғояни илгари сурди. Айнан шу фикр орқали юртбошимиз баркамол инсонни тарбиялаш Ўзбекистон сиёсатининг уствор йўналишларидан бири эканлигини белгилаб берди. Дарҳақиқат, етук, ўз касби ва мутахассислигини чуқур билимдони бўлган, замонавий талабларга тўлиқ жавоб бера оладиган ва юрт тақдирини ўз тақдири билан бирлигини ҳис қила оладиган, мамлакатимизда юз бераётган барча воқеликларга ўз дахлдорлигини тушуниб, шунга мувофиқ ҳаракат қиладиган ёшлар бизнинг келажагимизни таъминловчи заминдир.

Ўзбекистонда ёшларга оид сиёсат, давлат сиёсатининг энг муҳим бўғинига айланди. 2016 йил 14 сентябрда қабул қилинган “Ўзбекистоннинг ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги Қонуни ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 5 июлдаги “Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини қўллабқувватлаш тўғрисида”ги фармони қабул қилинди.

Ўзбекистон ёшлар иттифоқига 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси доирасидаги ислохотларда ёшлар фаоллигини ошириш билан боғлиқ бир қатор янги ва муҳим вазифалар қўйилди. Ўзбекистон ёшлар иттифоқи республикаимизда ёшларга оид давлат сиёсатининг амалга оширилишида давлат органлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари билан самарали ҳамкорликни таъминловчи, “Ёшлар – келажак бунёдкори” шиори остида профессионал фаолиятни амалга оширувчи тузилмага айланади.

Мазкур фармонга кўра —мамлакатда амалга оширилаётган ислохотларда фаол иштирок этадиган, халқ манфаатларига садоқат билан хизмат қиладиган билимли, ташаббускор, ишбилармон, ҳалол ва фидойи ёш раҳбар кадрларни тарбиялаш, захирасини яратиш ва уларни давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг масъул лавозимларига тавсия этиш^[1] вазифаси белгилаб берилди.

Бу эса олий таълим олдига янги инновацион талаблар қўймоқда. Ҳозирги давр таълим тизимининг барча босқичини асосий вазифаси меҳнат бозорининг узлуксиз равишда ўсиб бораётган эҳтиёжларига мувофиқ юқори малакали ва рақобатбардош мутахассисларни тайёрлашдан иборат.

Тарих ва Жамият илмий журнали

Таълим жараёнларини замонавийлаштириш жаҳон талабларига мос мутахассисларни тайёрлаш, уларга таълим бериш ва таълим олувчини ўз ортидан эргаштира олиш учун бугунги ўқитувчига асосий касбий муаммоси бўлмоғи лозим. Бу борада Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 20 апрелда “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чоратадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2606-сон қарори қабул қилинди.

Мамлакатимизда ёшларга эътибор давлат сиёсатининг энг устувор йўналишларидан биридир. Мустақиллик даврида давлатимиз томонидан ёшларга оид уч юздан ортиқ қонун ҳужжатлари қабул қилинди.

Ўзбекистон ёшлар иттифоқига 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси доирасидаги ислохотларда ёшлар фаоллигини ошириш билан боғлиқ бир қатор янги ва муҳим вазифалар қўйилди.

Бугунги кунда мамлакатимизда 7 минг 104 та мактабгача таълим маскани фаолият кўрсатмоқда. Кейинги 2 йил давомида 2 минг 211 та янги боғчалар ташкил этилиб, уларга қўшимча 243 минг бола қабул қилинди. Бошқача айтганда, юртимизда боғча ёшидаги болаларни мактабгача таълим муассасалари билан қамраб олиш даражаси сўнгги бир ярим йилда 12 фоизга ошиб, 38 фоизни ташкил этмоқда.

Биз яқин 4-5 йилда юртимиздаги боғча ёшидаги барча болаларни мактабгача таълим муассасаларига тўлиқ қамраб олиш вазифасини ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз. Бу – бизнинг аёлларимиз, болаларимиз олдидаги қарзимиз, керак бўлса, келажак олдидаги муқаддас вазифамиз ва биз уни албатта адо этамиз.

Олий таълим соҳасида ҳам катта ўзгаришлар амалга оширилмоқда. Ҳозирги вақтда мамлакатимизда Жанубий Корея, Буюк Британия, Россия, Ҳиндистон, Италия, Сингапур, Латвия каби давлатларнинг 14 та университет ва институтларининг филиаллари фаолият кўрсатмоқда. Бундан ташқари, вилоятларда ташкил этилган республика олий ўқув юртларининг 23 та бўлими ҳам иш олиб бормоқда. Бугунги кунда юртимиздаги 81 та олий таълим масканларида ва 8 та филиалларда 373 минг 500 га яқин ёшларимиз таълим олмоқда. Улардан 168 минг 470 нафарини, яъни, 45,1 фоизини қизлар ташкил этиши алоҳида эътиборга лойиқ. [2]

“Айни шу мақсадда ўтган бир йил давомида Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг бевосита таълим-тарбия соҳасига дахлдор бўлган 74 та фармони, қарор ва фармойиши қабул қилинганини таъкидлаш ўринлидир.

Албатта, соҳа ривожига юксак эътибор натижаси бўлган бу ҳужжатларни ҳаётга самарали жорий қилиш, уларга бамисоли жон бахш этишда биз аввало сиз, азиз ўқитувчи ва мураббийларга, сизларнинг билим ва тажрибангиз, истеъдод ва маҳоратингизга суянамиз.

Тарих ва Жамият илмий журнали

Бугунги кунда биз замон талаби ва халқимизнинг хоҳиш-иродасидан келиб чиққан ҳолда, таълим тизимида улкан ислоҳотларни амалга оширишга киришдик. Жумладан, умумий ўрта таълим соҳасида 11 йиллик тизимга ўтиш, академик лицей ва касб-хунар коллежларини оптималлаштириш, 5 та янги олий таълим муассасаси ва филиаллар ташкил этиш, 16 та университет ва институтда 12 та йўналиш бўйича кечки ва сиртқи бўлимлар очиш, мактабгача таълим муассасалари тармоғини кенгайтириш, нодавлат таълим хизмати кўрсатиш, педагог кадрлар ва халқ таълими ходимларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш тизимини такомиллаштириш бўйича тадбиқ этилаётган, узоқни кўзлаган ислоҳотларнинг моҳияти ва аҳамиятини сиз, ҳурматли устоз ва мураббийлар албатта ҳаммадан кўра яхши тушунасиз.”[3]

Давлатимиз томонидан замон талабларига жавоб бера оладиган, ҳар томонлама билим ва касбий маҳоратга, кўникма ва малакага эга бўлган, ўз ҳаётини мустақил ташкил этишга қодир ва айна пайтда мамлакатимиз иқтисодий ривожланишига самарали таъсир кўрсата оладиган ёшлар тайёрлаш учун барча имкониятлар яратилди. Бундан мақсад эса ҳар бир ёшнинг жамиятда ўз орзу- истакларини рўёбга чиқариши ва ўз ўрнини эгаллаши учун ёрдам беришдан иборат.

Ҳозирги пайтда Ўзбекистонда ўқитиш жараёнига қуйидаги талаблар қўйилмоқда:

- сифат, яъни ўқитишнинг белгиланган даражасини эгаллаш;
- оммавий, яъни ўқитишнинг белгиланган даражасини бир вақтнинг ўзида кўп сонли ўқувчилар эгаллашлари лозим;
- самарадорлик, яъни ўқитишга сарф қилинган харажатлар, албатта максимал самара бериши лозим.

Ушбу вазифаларни ечиш ўқитиш жараёнини технологиялаштиришга, инновацион ўқитиш технологияларини ишлаб чиқиш ва тадбиқ этишга олиб келади. Ўқитиш технологияси: - бу мавжуд шароит ва ўрнатилган вақтда белгиланган таълимий мақсадни амалга оширишни ва кўзланаётган натижаларга кафолатли эришишнинг таъминловчи, ўқитиш, мулоқот, ахборот ва бошқарувнинг энг мақбул йўл ва воситаларининг тартибли йиғиндиси.

Ўқитишда инновацион методларни қўллаш - бу ўқитиш жараёнига технологик ёндашиш асосида ўқитиш мақсадларига эришишнинг энг мақбул усул ва воситаларни тадқиқ қилувчи, қонуниятларни очиб берувчи педагогик йўналишдир шунингдек, ўқитиш жараёнига технологик ёндашиш асосида таълимий мақсадларга эришишдир.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 5 июлдаги “Ёшларга оид давлат сиёсати самарадорлигини ошириш ва Ўзбекистон ёшлар иттифоқи фаолиятини қўллаб-қувватлаш тўғрисида”ги Фармони. www.press-service.uz

Тарих ва Жамият илмий журнали

2. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон хотин-қизлар байрамидаги табрик. 07.03.2019 йил. www.press-service.uz

3. Мирзиёев Ш.М. Ўзбекистон ўқитувчи ва мураббийларига кунидаги нутқ. 29.09.2018 йил. www.press-service.uz